

Participatiewet

Sinds 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht. Deze wet vervangt de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en een groot deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong). De Participatiewet heeft als doel zoveel mogelijk mensen naar werk toe te leiden. Iedereen die kan werken maar het op de arbeidsmarkt zonder ondersteuning niet redt, valt onder de Participatiewet.

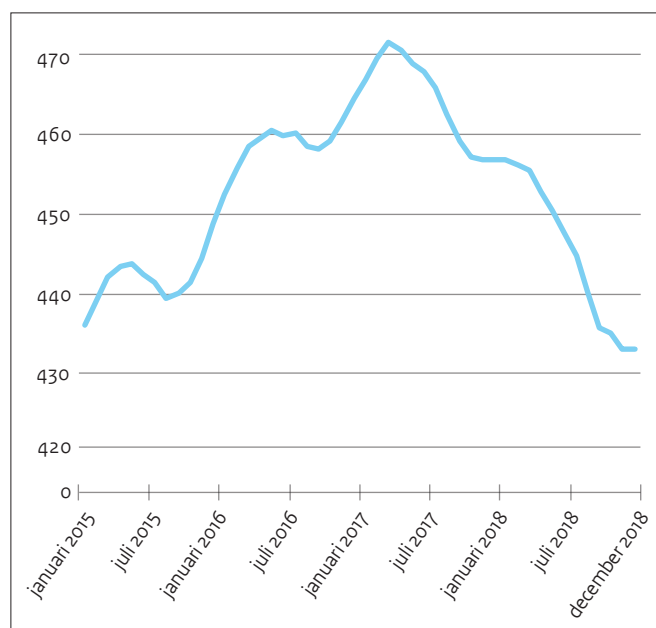
De wet geeft gemeenten meer verantwoordelijkheden en mogelijkheden om mensen met een arbeidsbeperking of mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen en te houden. De Participatiewet regelt ook dat bijstand wordt verleend aan mensen die (tijdelijk) niet (volledig) in hun noodzakelijke bestaanskosten kunnen voorzien.

Deze factsheet geeft een cijfermatig beeld van de uitvoering van de Participatiewet in de periode januari 2015 tot en met december 2018. Het behandelt ontwikkelingen op drie thema's: personen met een bijstandsuitkering, de ondersteuning door gemeenten in het algemeen en aan mensen met een arbeidsbeperking in het bijzonder.

Personen met een bijstandsuitkering

In december 2018 zijn er in totaal 433.000 mensen met een bijstandsuitkering. Dit is het laagste aantal sinds de invoering van de Participatiewet in 2015. Het aantal personen met een bijstandsuitkering nam toe van 436.000 in januari 2015 tot 472.000 in maart 2017. Sindsdien is een geleidelijke daling ingezet.

Figuur 1: Ontwikkeling aantal personen tot AOW leeftijd met bijstandsuitkering van januari 2015 – december 2018 (x1.000).

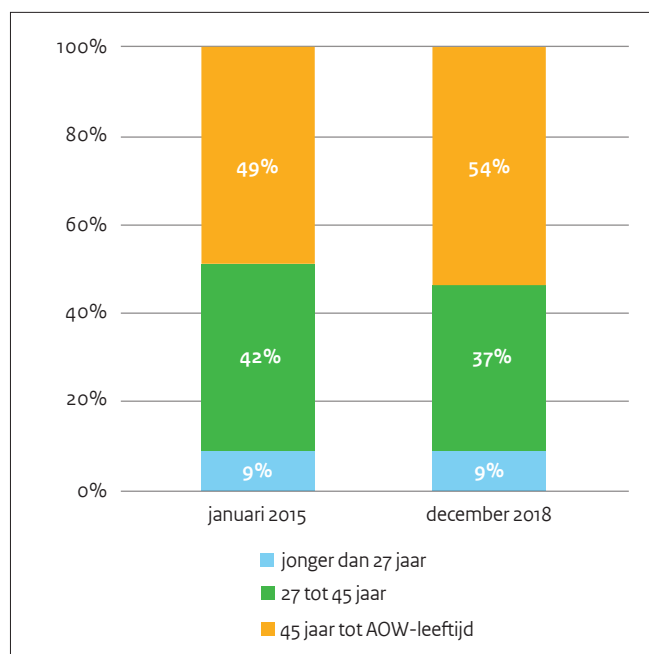

Bron: CBS

Specifieke groepen in de bijstand

Meer dan de helft van de mensen met een bijstandsuitkering is ouder dan 45 jaar. Dit aandeel neemt toe van 49% in januari 2015 tot 54% in december 2018. Ter vergelijking, het aandeel 45-plussers in de hele bevolking van 15 tot 65 jaar bedraagt 43%. In absolute aantallen is er sprake van een toename van het aantal bijstandsonvangers ouder dan 45 jaar met 20.000 ten opzichte van januari 2015.

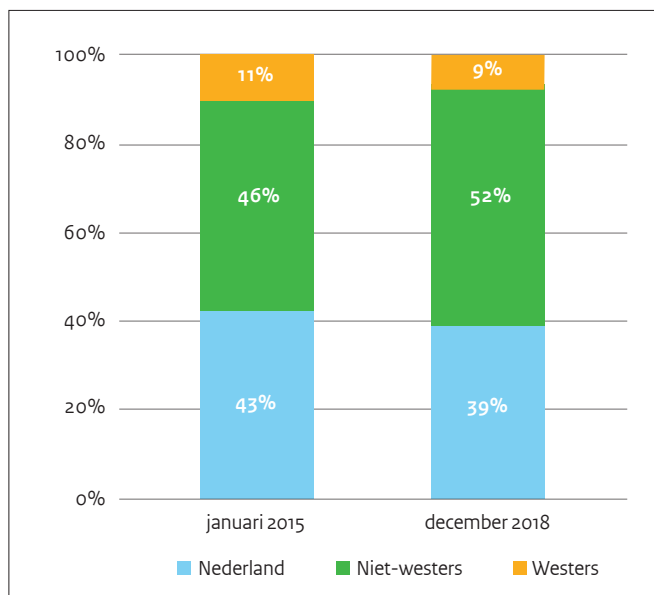
Figuur 2: Personen met bijstandsuitkering: verdeling naar leeftijd januari 2015 – december 2018.

Bron: CBS

Ruim de helft van de mensen met een bijstandsuitkering heeft een niet-westerse migratieachtergrond. Begin 2015 bedroeg dit 46% en in december 2018 52%. Het aandeel mensen met een niet-westerse migratieachtergrond binnen de hele bevolking van 15 tot 65 jaar is 14%.

Figuur 3: Personen met bijstandsuitkering: verdeling naar migratieachtergrond januari 2015 – december 2018.

Bron: CBS

Van alle mensen die in december 2018 bijstand ontvangen, is 58% vrouw en 42% man. Deze verdeling is ten opzichte van januari 2015 licht verschoven (56% vrouw, 44% man). Onder de hele bevolking van 15 tot 65 jaar is de man-vrouw verdeling 50%-50%.

Minder mensen in de bijstand

Het aantal bijstandsgerechtigden daalt. Sinds maart 2017, toen 472.000 mensen tot de AOW-leeftijd een bijstandsuitkering ontvingen, is een geleidelijke daling ingezet naar het aantal van 433.000 in december 2018 (zie figuur 1).

De daling treedt vooral op bij jongeren onder de 27 jaar. Sinds maart 2017 is het aantal jongeren in de bijstand met bijna 10.000 (-20%) gedaald. Ook het aantal bijstandsontvangers tussen 27 en 45 jaar slinkt met 27.000 (-14%) ten opzichte van maart 2017. Het aantal 45-plussers met een bijstandsuitkering schommelt in deze periode enigszins. Per saldo is bij deze leeftijdscategorie een geringe daling te zien van 2.350 (-1%) sinds maart 2017.

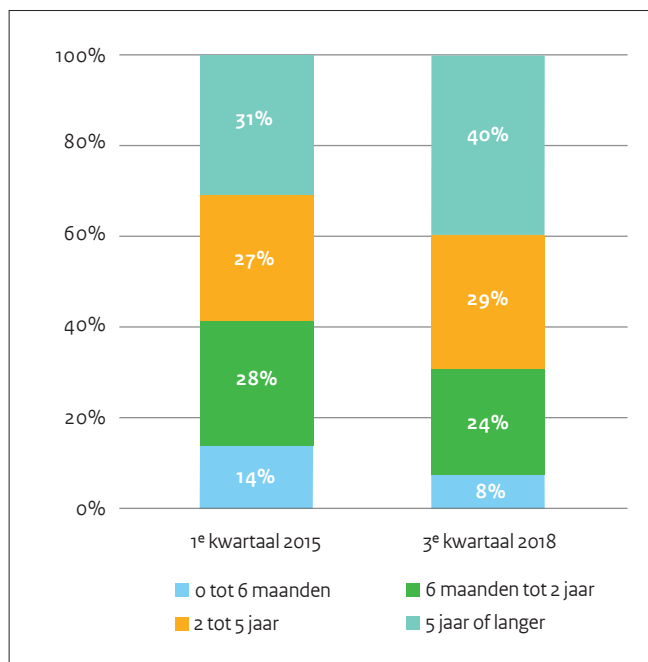
De daling onder mannen in de bijstand is dubbel zo groot als bij vrouwen. Sinds maart 2017 is het aantal mannen in de bijstand met 12% (-26.000) gedaald, waar het aantal vrouwen in dezelfde periode met 5% (-14.000) afnam.

Een groot deel van de bijstandpopulatie heeft een niet-westerse migratieachtergrond. Hun aandeel nam sinds 2015 toe (zie figuur 3). Het absolute aantal steeg sinds januari 2015 met bijna 25.000 naar 223.000 in december 2018. Hoewel de huidige stand voor deze groep hoger is dan in 2015, neemt sinds januari 2018 het aantal bijstandsontvangers met een niet-westerse migratieachtergrond maandelijks af. Over heel 2018 is het aantal met 11.000 gedaald.

Meer mensen langdurig in de bijstand

Het aandeel mensen dat langer dan 5 jaar bijstand ontvangt stijgt. In het eerste kwartaal van 2015 was dit aandeel 31% (137.000), terwijl dit in het derde kwartaal van 2018 40% (174.000) was. Van deze mensen is 40% ouder dan 55 jaar (69.000). Het aandeel personen dat minder dan 2 jaar een bijstandsuitkering ontvangt daalt juist van 42% in het eerste kwartaal 2015 naar 32% in het derde kwartaal 2018.

Figuur 4: Bijstandsuitkeringen naar duur: eerste kwartaal 2015 – derde kwartaal 2018.

Bron: CBS

Ondersteuning naar werk door gemeenten

Sinds de Participatiewet van kracht is, zijn gemeenten voor een grotere groep mensen het eerste aanspreekpunt voor ondersteuning bij het vinden en behouden van werk. Juist voor de nieuwe doelgroep van de gemeenten – jonggehandicapten die niet volledig arbeidsongeschikt zijn en voorheen onder de Wajong zouden vallen – en voor mensen in (of op de wachtlijst voor) een sociale werkvoorziening, hebben gemeenten nieuwe ondersteuningsmogelijkheden gekregen. Gemeenten kunnen structurele loonkostensubsidie, jobcoaches en beschut werk als re-integratievoorziening inzetten om mensen met een arbeidsbeperking met verminderde arbeidsproductiviteit naar een baan te begeleiden.

Daarnaast verstrekken gemeenten uiteenlopende re-integratievoorzieningen gericht op het leren van vaardigheden of het opdoen van werkervaring aan andere mensen, met en zonder bijstandsuitkering, die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben en hulp nodig hebben om aan het werk te komen.

Meer re-integratievoorzieningen ingezet

Gemeenten zetten steeds meer re-integratievoorzieningen in. In december 2018 waren er bijna 270.000 lopende voorzieningen. Ten opzichte van het totaal van 203.000 lopende voorzieningen in januari 2015 is dit een toename van 33%.

Het merendeel van de lopende voorzieningen in december 2018 (86%) valt in de categorie 'overige voorzieningen'. Hieronder vallen uiteenlopende activiteiten zoals sollicitatietraining en vrijwilligerswerk. Van de andere voorzieningen wordt de loonkostensubsidie het meest ingezet (7% van totaal).

Tabel 1: Aantal lopende voorzieningen in december 2018 naar type.

Type voorziening	Aantal
Overige re-integratievoorzieningen	232.970
Loonkostensubsidie	17.580
Participatieplaats	8.950
Begeleiding op werkkring/jobcoach	4.210
Tijdelijke loonkostensubsidie	2.650
Beschut werk	2.030
WIW/ID-baan	540
Andere voorziening arbeidsbeperkten	430
Vervoersvoorziening (woon-werk)	220
Totaal	269.580

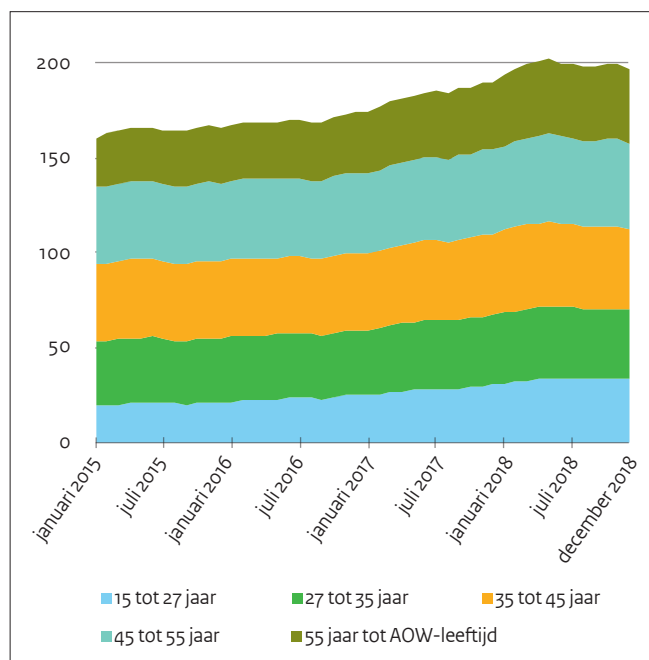
Bron: CBS

Meer mensen geholpen bij re-integratie

In december 2018 worden bijna 198.000 personen door gemeenten ondersteund in het krijgen of behouden van een baan. Een toename van 23% ten opzichte van januari 2015. Het merendeel van de mensen ontvangt één voorziening (74%). 18% ontvangt twee voorzieningen en 5% drie. Een kleine groep van 2% maakt tegelijkertijd gebruik van vier of meer re-integratievoorzieningen.

Re-integratievoorzieningen worden verstrekt aan alle leeftijdsgroepen. Van alle mensen die in december een voorziening ontvangen zijn de meeste tussen 45 en 55 jaar (23%). In vergelijking met januari 2015 is de grootste relatieve stijging van de inzet van voorzieningen te zien bij mensen jonger dan 27 jaar (+75%) en ouder dan 55 jaar (+49%).

Figuur 5: Ontwikkeling aantal personen met voorziening naar leeftijdsklasse januari 2015 – december 2018 (x 1.000).

Bron: CBS

Van alle mensen die in december 2018 een re-integratievoorziening ontvangen, heeft 50% een niet-westerse achtergrond en 42% een Nederlandse achtergrond. De man-vrouw verhouding onder ontvangers van een voorziening is 50%-50%.

Driekwart (74%) van de mensen die in september 2018 een voorziening ontvangen is bijstandsgerechtigd. Het andere kwart betreft werkzoekenden zonder bijstand (nugger) en werkenden zonder aanvullende uitkering die ondersteuning nodig hebben.

Aan het werk

In 2017 zijn ruim 163.000 mensen gestart met een baan. Bijna 86.000 van hen zijn uitgestroomd uit de bijstand. En 40% daarvan startte vanuit een re-integratievoorziening.

De overige 78.000 mensen die aan een baan begonnen waren niet-uitkeringsgerechtigden. Ruim 4% van hen maakte voor de start van de baan gebruik van een of meerdere re-integratievoorzieningen. Driekwart van de ruim 163.000 mensen werkt na zes maanden nog.

Dit percentage ligt net iets hoger bij mensen die voor de start van hun baan een re-integratievoorziening kregen (76%) dan bij de mensen die geen voorziening ontvingen (75%). Bij uitkeringsgerechtigden is sprake van een duidelijk verschil tussen het aandeel dat na zes maanden werkt. Van de mensen met ondersteuning vooraf werkt 76% terwijl dit bij de mensen zonder voorafgaande voorziening 70% is.

Tabel 2: Aandeel personen werkend zes maanden na de start van een baan naar uitkeringspositie en voorafgaande voorziening.

	Voorziening	Geen voorziening
Bijstandsgerechtigden	76%	70%
Niet-uitkeringsgerechtigden	75%	77%

Bron: CBS

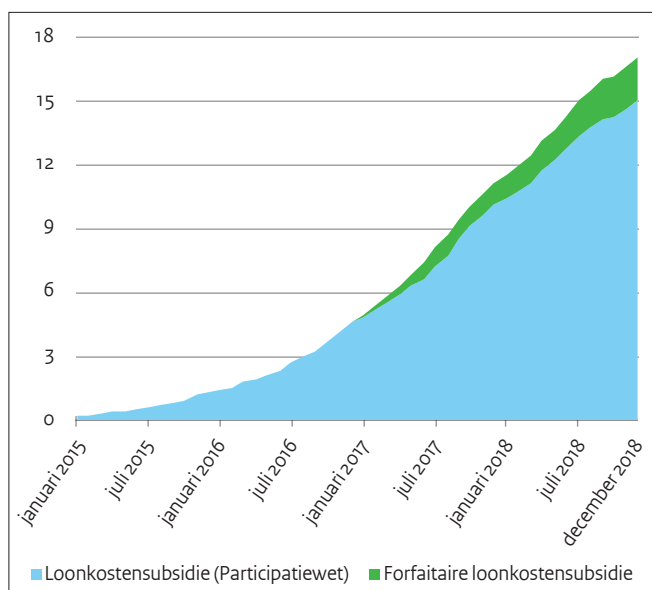
Ondersteuning voor mensen met een arbeidsbeperking

De Participatiewet wil met de instrumenten loonkostensubsidie, jobcoach en beschut werk vooral steun bieden aan mensen met een arbeidsbeperking die niet zelfstandig het wettelijk minimumloon kunnen verdienen. Met een structurele loonkostensubsidie wordt de werkgever gecompenseerd voor de verminderde productiviteit van de werknemer. De hoogte van de tegemoetkoming wordt bepaald op basis van de loonwaarde, die vooraf berekend wordt of voor de duur van maximaal een half jaar op 50% wordt vastgesteld (forfaitaire loonkostensubsidie). In deze periode wordt de uiteindelijke loonwaarde op de werkplek vastgesteld. Een jobcoach kan aanvullend de nodige begeleiding op de werkplek bieden. Mensen met een beperking die meer begeleiding nodig hebben en alleen onder aangepaste werkomstandigheden kunnen werken komen in aanmerking voor een beschutte werkplek.

Stijgende inzet voorzieningen Participatiewet

Sinds de invoering van de Participatiewet is de inzet van het instrument loonkostensubsidie gestaag gegroeid. In december 2018 waren er 17.580 actief, waarvan 2.040 forfaitair.

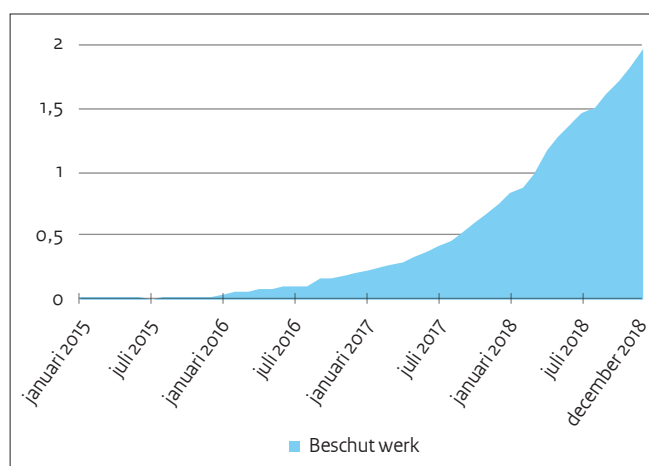
Figuur 6: Ontwikkeling inzet loonkostensubsidie januari 2015 – december 2018 (x 1.000).

Bron: CBS

Ook worden er steeds meer beschutte werkplekken georganiseerd door gemeenten en als voorziening aan mensen met een beperking aangeboden. Vanaf 2016 neemt het aantal toe.

Figuur 7: Ontwikkeling inzet beschut werk januari 2015 – december 2018 (x 1.000).

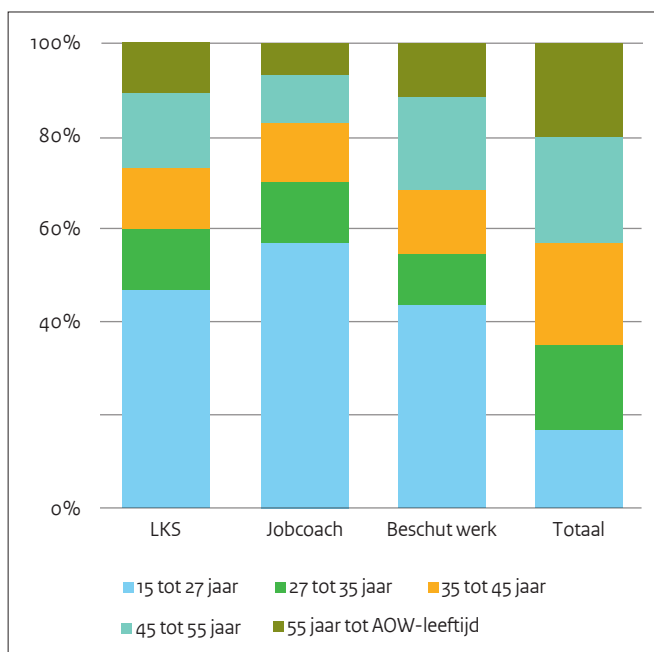
Bron: CBS

Om in aanmerking te komen voor een beschutte werkplek is een beoordeling door het UWV nodig. In de periode januari 2015 tot december 2018 heeft het UWV in totaal 4.094 keer een positief advies voor 'beschut werk' afgegeven. Na een positief advies doen gemeenten er gemiddeld drie maanden over om iemand te plaatsen op een beschutte werkplek. Eind september 2018 was dat gelukt voor 2.066 (65%) mensen die voor 1 juli 2018 een positief advies ontvingen. Volgens het UWV hebben in september 2018 in totaal 2.195 mensen beschut werk.

Ontvangers voorzieningen Participatiewet

Loonkostensubsidie, jobcoaches en beschut werk worden relatief het meest ingezet ter ondersteuning van jongeren. Respectievelijk 47%, 57% en 44% van deze voorzieningen wordt ingezet voor de leeftijdsgroep tot 27 jaar. Ter vergelijking toont de rechterkolom de verdeling van het totaal aan verstrekte voorzieningen aan mensen met en zonder arbeidsbeperking over de leeftijdsgroepen.

Figuur 8: Inzet re-integratievoorzieningen naar leeftijd (december 2018).

Bron: CBS

Ongeveer twee derde van de nieuwe voorzieningen in de Participatiewet (loonkostensubsidies, jobcoaches en beschut werk) wordt ingezet voor mannen (respectievelijk 69%, 67% en 65%). Het grootste deel van de ontvangers van deze specifieke voorzieningen heeft een Nederlandse achtergrond (respectievelijk 68%, 70% en 64%).

Werk voor mensen met een arbeidsbeperking

De Wet banenafpraak en quotum arbeidsbeperkten heeft als doel mensen met een arbeidsbeperking aan een baan te helpen bij een reguliere werkgever, zowel in de markt- als overheidssector. Conform de banenafpraak moeten er in 2026 125.000 extra banen zijn ten opzichte van de nulmeting op 1 januari 2013. Diverse instrumenten van de Participatiewet (zoals loonkostensubsidies en jobcoaches) dragen bij aan deze doelstelling. Een deel van de doelgroep van de banenafpraak valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Eind 2017 waren er in totaal bijna 150.000 mensen aan de slag onder de banenafpraak, in een beschutte omgeving van een sociale werkvoorziening (Wsw) of in (nieuw) beschut werk onder de Participatiewet. Veelal mensen die niet zelfstandig het wettelijk minimumloon (WML) kunnen verdienen, maar niet duurzaam arbeidsongeschikt zijn. Zowel het aantal mensen onder de banenafpraak als in nieuw beschut werk neemt toe ten opzichte van eind 2015. Het aantal mensen in een sociale werkvoorziening (Wsw) daalt. Sinds de Participatiewet van kracht is, is nieuwe instroom in de sociale werkvoorziening niet meer mogelijk. Het aantal mensen in deze vorm van beschutte werkomgeving zal de komende jaren dus verder afnemen.

Per saldo over de drie wettelijke kaders zijn er eind 2017 10% meer mensen met een arbeidsbeperking aan het werk dan eind 2015.

Tabel 3: Aantal mensen werkzaam onder banenafpraak, Wsw of nieuw beschut in 2015 en 2017.

	Eind 2015	Eind 2017
Banenafpraak	80.105	98.824
Wsw-beschut	55.709	49.078
Nieuw Beschut	0	1.184
Totaal	135.814	149.086

Bron: UWV, Panteia, CBS

Deze groei zet door in 2018. Eind september 2018 staat de teller op 123.300 banen voor mensen uit de doelgroep banenafpraak. Dit zijn ruim 48 duizend banen meer dan tijdens de nulmeting.

In het derde kwartaal van 2018 staan in totaal 212.000 mensen in het landelijk register waarin alle mensen staan die onder de banenafpraak vallen (doelgroepregister). Van hen hebben ruim 109.000 (52%) dan een baan. Binnen het doelgroepregister vallen ruim 66.000 mensen onder de Participatiewet. In het derde kwartaal van 2018 is 46% van deze gemeentelijke doelgroep aan het werk.

Bewerkingen door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op basis van (voorlopige) gegevens van: CBS: Bijstandsstatistiek en Statistiek Re-integratie Gemeenten UWV: Factsheet Banenafpraak, Rapportage Beschut werk Panteia: Wsw-Statistiek Aantallen boven 10.000 worden in tekst op duizendtallen afgerond. Door afrondingsverschillen tellen aantallen en percentages niet altijd op tot totaal.

Deze factsheet is een uitgave van:
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
 Xerox/OBT, Den Haag
 © Rijksoverheid | Maart 2019